

ható hatvan százalék — hetven százalékig terjedő előleget is letiltja, nyugodtan várhatná az állami Árverési Csarnok értékesítésének eredményét.

Bár mindez a logika szabályai szerint könnyen érthetőnek és azon kívül célirányosnak is látszik, mégis a végrehajtatót megakadályozni nem lehet abban, hogy az ingót lefoglalja, elszállíttassa és elárvereztesse, mert minderre megadják neki a jogot a végrehajtási törvény megfelelő szakaszai, melyek születésekor még nem volt állami Árverési Csarnok, és mert a vonatkozó, az idők folyamán bekövetkezett gazdasági és egyéb válságok folytán szükségessé vált törvényi intézkedések még hiányoznak.

IV. De ne legyünk egyoldalúak.

Talán még a fentieknél is egyszerűbben lehetne a kérdést esetleg megoldani, ha a bírói zálogjog szerzés generalitásának, alapjának megnyirbálása helyett, minden eddigi rendelkezés érintetlenül hagyásával, anélkül, hogy a novella 2. szakaszát bővítve újabb rést kellene ütni a Vht. 48. §-án, csak egy kivételt állítanának fel.

Minthogy a végrehajtási törvény szerinti eljárásnak és az Állami Árverési Csarnoknak egyformán az értékesítés a célja, a megelőzés elve alapján egyszerű lenne megadni az Állami Árverési Csarnoknak azt a privilégiumot, hogy az ott elhelyezett ingóságokra vezetett foglalás (a bírói zár) az Árverési Csarnok előbb megindított értékesítési eljárását nem akadályozza. S mennyire lehetne a ma annyira divatos egyszerűsítést szolgálni, ha egyúttal az ilyen Árverési Csarnoki árverést a bírói árverés joghatályával ruháznák fel, melynek következményeképpen az Árverési Csarnok köteles lenne a befolyt vételárat bírói letétbe helyezni az öt megillető díjak levonása után (nehogy az is évekig letétben heverjen), azon felül pedig a zár alá vett ingók árverési idejéről az érdekelt feleket kellő időben értesíteni.

Ezzel talán generalisan meg volna oldva az anomália, sőt ha a végrehajthatónak és végrehajtást szenvedőnek azt a jogot is megadnák, hogy ők maguk — együtt és külön-külön is — kérhessék az Állami Árverési Csarnokban lefoglalt ingóknak az Árverési Csarnokban való, ottani szabályok szerinti értékesítését, az elköttyavetyélés ellen is egy újabb erős védőgát kiépülését lehetne elősegíteni.

Dr. Ibrányi István.

Érvényesíthető-e a sajtótörvény alapján a kártérítési igény polgári úton, megelőző bünvádi eljárás nélkül? Sajtóbüncselekményt megállapító ítélet nem szükséges a kártérítési igény érvényesítéséhez. Ez nyilvánvalóan kitűnik az 1914. XIV. 39. §. 3-ik bekezdéséből, mely szerint: „A kártérítési követelés a sértettet akkor is megilleti, ha a sajtóbéli közlemény nem állapít meg büncselekményt. Ebben az esetben a kártérítési igényt csak polgári úton lehet érvényesíteni.”

Nem nyújt azonban határozott választ a sajtótörvény arra a kérdésre, hogy érvényesítheti-e a kártérítési igényét a károsult a polgári

biróság előtt — anélkül, hogy előzőleg bünvádi eljárás lett volna folyamatban?

Már a St. 39. §-ának szóhasználata is arra utal, hogy nem: „A kártérítési követelés a sértettet akkor is megilleti, ha a sajtóbeli közlemény nem állapít meg bűncselekményt.”

Ha e bekezdésnek az volna az értelme, hogy megelőző bünvádi eljárás nélkül is indítható kártérítési kereset, úgy a „sértett” szó egyáltalán nem volna odavaló, mert hiszen ha nincs előzetes bünvádi eljárás, akkor nincs és nem is lehet „sértett” sem. Viszont ép a „sértett” szó használata arra enged következtetni, hogy ez a bekezdés nem is gondol arra, hogy a kártérítési igény a polgári bíróság előtt megelőző bünvádi eljárás nélkül érvényesíthető volna. Ep ezért egész természetes, hogy a „sértett” és nem a „károsult” kifejezést használja.

Ez azonban csak szövegmagyarázat és csak ennyivel meg nem elégedhetünk.

Erre a kérdésre megnyugtató választ csak akkor kaphatunk, ha a kérdést a sajtótörvénybe mint logikai egységbe helyezzük bele, különös tekintettel arra, hogy a St. 39. és 40. §-ai a büntetőjogi és magánjogi rendelkezések különös keverékei és hogy a sajtó bűncselekményt megállapító ítélet reflexhatást gyakorol a kártérítési igényre, annak ugyanis az általános kártérítési elvektől eltérő irányt és érvényesülési kört szab ki.

Teljesen elképzelhetetlen az, hogy az St. módot akart volna nyújtani arra, hogy más legyen a kártérítésre kötelezve akkor, ha sajtóbűncselekmény fennforog és azt a büntető ítélet meg is állapította — és akkor, amikor a sajtóbűncselekmény szintén fennforog, de a károsult nem kívánja a bünvádi eljárás lefolytatását, hanem csak kárának megtérítését és ezért csak a kártérítési keresetet nyújtja be a polgári bíróság előtt.

A kártérítési igény tehát csak akkor volna érvényesíthető megelőző bünvádi eljárás nélkül, ha

1. a büntetőjogi és a vagyoni jogi fokozatos felelősség ugyanolyan fokozatonként érvényesülne,
2. ha ezenfelül a fokozatos felelősség elve akkor is érvényesülhetne, ha a bünvádi eljárás a sajtóbűncselekmény hiánya miatt felmentő ítélettel végződik.

Csak ezen két előfeltétel esetén volna ugyanis lehetséges az, hogy bűncselekmény fennforgása esetén ugyanazon személy volna kártérítésre kötelezve, akkor is, ha a sajtóbűncselekmény fennforgását büntető ítélet megállapítja, de akkor is, ha a károsult a bünvádi eljárás mellőzésével csak a polgári bíróság előtt érvényesítené kártérítési igényét. Ha pedig más a kártérítésre kötelezett személy bűncselekményt megállapító ítélet és más a felmentő ítélet esetén, akkor nem mellőzhető annak eldöntése, hogy fennforog-e sajtóbűncselekmény, vagy nem. Ezt pedig csak a megelőző bünvádi eljárás tisztázhatja.

1. Ha a büntetőjogi felelősség ugyanolyan fokozatonként érvényesülne, mint a vagyoni jogi, akkor lehetséges volna a kártérítési igénynek megelőző bűnvádi eljárás nélkül a polgári bíróság előtt való érvényesítése, mert a sajtóbűncselekményt megállapító ítélettel befejezett bűnvádi eljárás hiányában sem lehetne más a kártérítésre kötelezett személy, mint az, akit bűnvádi eljárás esetén a büntető ítélet kártérítésben marasztalna.

A büntetőjogi és vagyoni jogi felelősség fokozati sorrendje azonban nem egyezik. Kiténik ez a sajtótörvény 33—36. §-ainak és a 40. §-ának összevetéséből. Politikai tartalmú, tehát biztosítékkal rendelkező időszaki lap esetén ugyanis a büntetőjogi felelősség fokozatai a következők:

szerző, — felelős szerkesztő, — kiadó, — nyomdatulajdonos.

A vagyoni jogi felelősség fokozatai pedig a büntetőjogi felelősség fokozataitól eltérően a következők:

kiadó a biztosíték erejéig, — a vádlott teljes vagyona erejéig, — a kiadó teljes vagyona erejéig, — nyomdatulajdonos teljes vagyona erejéig.

2. Érvényesül-e a vagyoni jogi fokozatos felelősség elve felmentő ítélet esetén?

A sajtótörvény 32. §-ának 2-ik bekezdése szerint: „A sajtó útján elkövetett bűntettek, vétségek és kihágások esetében az általános büntető törvények rendelkezéseit az alábbi §-okban meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.”

A sajtótörvénynek tehát a vagyoni jogi fokozatos felelősségre vonatkozó 40. §-a, mely szintén az „alábbi” §-ok közé tartozik, csak sajtó útján elkövetett bűncselekmény esetén nyer alkalmazást.

Az különben, hogy a fokozatos vagyoni jogi felelősség felmentő ítélet esetén nem érvényesül, a Kúria állandó gyakorlata.

„A M. Kir. Kúria véleménye szerint a sajtótörvénynek a fokozatos felelősséget szabályozó különleges rendelkezései csak a sajtó útján elkövetett bűncselekménnyel kapcsolatban, vagyis csak akkor nyernek alkalmazást, ha a büntető bíróság megállapította, hogy a közlemény sajtó útján elkövetett bűntett, vétség, vagy kihágás tényálladékát valósítja meg. A sajtótörvény 40. §-a bevezető soraiban az ítéletben megállapított pénzbüntetésről, bűnügyi költségekről szól, amiből ismét következik, hogy a 40. §-ban meghatározott fokozatos felelősség csak büntető ítéletnél érvényesülhet, mert a törvény szövege összefoglalja és együttesen említi a pénzbüntetést, bűnügyi költséget és kártérítést, a polgári bíróság pedig csak a kártérítés felől határoz, pénzbüntetést és bűnügyi költségeket megállapító ítéletet nem hozhat.

Ilyen együttesen említi és foglalja össze a pénzbüntetést, a bűnügyi költségeket és a kártérítést a 40. §. 2-ik bekezdése és a 42. §. is, melyek szintén arra utalnak, hogy a törvény 30. §-a akkor, amidőn a kiadó vagy laptulajdonos felelősségéről rendelkezik, csupán azon esetről szól, amidőn a kártérítés iránti kötelezettséget a sajtójogi felelősséget eldöntő büntető ítélet már megállapította.

Erre utal az idézett törvény 55. §-ának azon rendelkezése is, amely szerint a főtárgyalás határnapjáról értesíteni kell azokat, akikre a büntető ítélet kötelezettséget állapít meg, amely rendelkezésnél a törvény annak 40-ik §-ára hivatkozik." (K. P. VI. 7622/1927., — 3579/1928.).

Nemcsak szövegmagyarázat szól az ellen, hogy felmentő ítélet esetén érvényesüljön a fokozatos vagyoni jogi felelősség elve, hanem a sajtótörvény szelleme és célkitűzése is. A St. a vagyoni jogi felelősség intézményével sui generis tárgyi felelősséget konstruál: a kiadó és a nyomdatulajdonos kártérítésre van kötelezve, holott a kár létrejöttében sem szándékosság, sem gondatlanság őket nem terheli. Azonban ép úgy, ahogy a tárgyi felelősség minden más esetében a kártérítési kötelelem alapját képező tényállás hiányzó elemét, a szándékosságot vagy gondatlanságot egy másik elem pótolja, vagy a méltányosság és a felek vagyoni viszonyainak egymás közötti aránya, vagy az üzem veszélyessége, nagysága stb., a fokozatos vagyoni jogi felelősségnél is a szándékosságot vagy gondatlanságot pótolja egy másik tényálladási elem, a szerző terhére a büntető ítéletben megállapított büncselekmény. Ha ez hiányzik, úgy a kártérítési kötelezettség kiváltásának alapját képező tényállás nem teljes, tehát nem jöhet létre maga a joghatás sem, a kártérítési kötelezettség a fokozatos felelősség alapján.

Teljesen helytelen tehát az az álláspont, mely szerint megelőző bünvádi eljárás nélkül rögtön a kiadó, majd a nyomdatulajdonos ellen lehet fordulni akkor, amikor előzőleg sajtóbüncselekményt megállapító büntető ítélet kell ahhoz, hogy a fokozatos felelősség érvényesülhessen. Természetesen annak semmi akadálya sem lehet, hogy felmentő ítélet esetén mégis kártérítésre legyen kötelezhető a kiadó vagy nyomdatulajdonos, ha az általános magánjogi szabályok szerint is a beállott kár terhükre felróható. Ebben az esetben azonban a felelősség nem a St.-ben foglalt fokozatos felelősség objektív alapján, hanem az adekuat causalitás és a szubjektív felelősség alapján állapítatik meg. Okfejtésünk teljesen párhuzamos a Kúria állandó gyakorlatával: K. P. VI. 2190/1929., 928/1928., 1327/1928., 4960/1933.

Láttuk tehát az 1. pont alatt, hogy a büntetőjogi és vagyoni jogi felelősség fokozatai nem ugyanazon sorrendben érvényesülnek, — 2. pont alatt, hogy felmentő ítélet esetén a vagyoni jogi fokozatos felelősség elve nem érvényesül. Ennek közvetlen következménye az, hogy a vagyoni jogi kártérítés iránti igény mindaddig nem érvényesíthető, amíg a bünvádi eljárás le nem folytatott, mert ellenkező esetben megnyílna az a lehetőség, hogy büncselekmény fennforgása, de a bünvádi eljárás lefolytatásának mellőzése esetén a polgári bíróság a szerzőt marasztalná kártérítésben, holott, ha a bünvádi eljárás büncselekményt megállapító ítélettel végződött volna, úgy elsősorban nem a szerző, hanem a kiadó volna felelős az okozott kárért a biztosíték erejéig. Ez ellenkezne a St. azon céljával, hogy a szerző feje felett ne lebegjen állandóan a vagyoni jogi végrehajtás damokles kardja, hiszen

a legtisztább tollú és kizárólag a közérdeket szem előtt tartó újságíró sem tudja teljes biztonsággal megítélni minden esetben, hogy amit ír, és ahogy azt írja, nem sajtódeliktum-e? Ezzel pedig a szerző lelkiismeretes és közérdekű munkája nem volna biztosítható.

A második anomália pedig az volna és ez is egy nagyon gyakori esete az általunk tárgyalt témakörnek, hogy a kiadó és nyomdatulajdonos abban az esetben is kártérítésre volna kötelezhető, amikor a bűnvádi eljárás büncselekmény hiányában felmentő ítélettel végződik. Ez viszont a tárgyi felelősségnek ad absurdum való kiterjesztését jelentené, ami nemcsak az St., hanem egész jogrendszerünkkel és a tárgyi felelősség eddig kiképzett konstrukcióival is szöges ellentétben állna. Hiszen a St. 40. §-ának a mienkkel ellentétes magyarázata esetén a kiadó a szerző előzetes büntető elítéltetése nélkül, nagyobb mértékben volna vagyoni jogilag felelős, mint akkor, amikor a szerző sajtójogi felelősségét büntető ítélet állapítja meg. Utóbbi esetben ugyanis a kiadó elsősorban csak a biztosíték erejéig felelős vagyoni jogilag és csak a szerző ellen eredménytelenül vezetett végrehajtás esetén felelős másodsorban és feltételesen teljes vagyonával, előző esetben pedig elsősorban és teljes vagyonával felelne a beállott kárért. Már pedig, hogy valaki nagyobb mértékben legyen felelős akkor, amikor nincs büncselekmény, mint akkor, amikor van, — ez egy jogrendszer szerint sem képzelhető el.

A szövegmagyarázat, a sajtótörvény logikai egysége, szelleme, célkitűzése és a bírói gyakorlat is egyaránt amellett szól, tehát, hogy megelőző bűnvádi eljárás nélkül a kártérítési igény polgári bíróság előtt nem érvényesíthető. Emellett szól végül még a St.-nek a kártérítési igény elévülésére vonatkozó 40. §. utolsó bekezdése is: „A kárért való felelősségből származó követelések mind a 39. §., mind a jelen §. esetében 3 év alatt évülnek el, annak az évnek a végétől kezdve, amelyben a sajtóbeli közlemény megjelent.”

A St.-nek tehát a büntetőjogi és vagyoni jogi elévülés idejét egyformára szabja, eltérve attól az általános szabálytól, hogy amennyiben a büntetőjogi elévülés be is állott már, azért kártérítési igény még érvényesíthető az általános magánjogi elévülés beálltaig. A St. 40. §-ának utolsó bekezdésének az általánostól eltérő rendelkezésére azért volt szükség, mert ha a magánjogi elévülési idő hosszabb volna, mint a büntetőjogi, úgy lehetséges volna a kártérítési igényt akkor is érvényesíteni, amikor a bűnvádi eljárás már lefolytatható nem volna. Ez pedig ismét lehetőséget nyújtana arra, hogy annak az eldönthetése nélkül, hogy forog-e fenn büncselekmény, vagy nem, esetleg más kötelezettnék kártérítésre, mint az, aki kártérítésre volna kötelezendő a büncselekményt megállapító ítélet, vagy a felmentő ítélet esetén. Ezt akarta a St. elkerülni akkor is, amikor egységesen szabályozta a büntetőjogi és a magánjogi elévülés időtartamát.

Dr. Weltner Andor.